Aan de leden van de gemeenteraad

E-mail gemeente@oss.nl
www.oss.nl

Postbus 5
5340 BA Oss

Wilt u bij uw reactie de datum van deze brief en ons kenmerk vermelden?

Datum	Ons kenmerk	Behandeld door	Doorkiesnummer
4-5-2021		J. de Wit	06-15925043

Onderwerp

Kostenbeheersing Huishoudelijke verzorging

Beste leden van de gemeenteraad,

Met deze brief informeert uw college de raad over de mogelijkheden die zij ziet voor kostenbeheersing in de WMO voorziening huishoudelijke verzorging in Oss. Dit is toegezegd in de commissie sociaal/bestuurlijk van december 2020.

Inleiding

In de afgelopen paar jaar zien veel gemeenten een grotere stijging van de uitgaven Wmo dan begroot. Dit heeft vooral te maken met de invoering van het abonnementstarief in 2019, maar ook met maatregelen als de AMvB reële tarieven, het langer thuis blijven wonen van mensen en de vergrijzing. De financiële effecten van het abonnementstarief zijn voor ongeveer de helft gecompenseerd door het rijk (met € 145 miljoen). Op dit moment is het rijk niet bereid gemeenten 100% te compenseren. In november heeft de VNG daarom een ledenbrief verstuurd (https://vng.nl/nieuws/maatregelen-om-extra-kosten-abonnementstarief-te-beheersen) met een aantal mogelijke maatregelen die gemeenten kunnen nemen en die kunnen bijdragen aan de kostenbeheersing. Een belangrijk doel van deze ledenbrief was om een signaal af te geven aan het kabinet dat het zo niet langer gaat. Een aantal van de voorgestelde maatregelen zijn op en over de grens van wat wettelijk kan en kunnen een gang naar de rechter opleveren.

Op 21 april hebben 210 gemeenten in een Webinar de maatregelen met elkaar doorlopen en uitgewisseld waar gemeenten nu staan en mee bezig zijn. Doel hiervan was om van elkaar leren welke opties er zijn om te komen tot meer grip op kosten.
Voor de verkiezingen van maart hebben de politieke partijen hun standpunten duidelijk gemaakt rond dit abonnementstarief. Veel partijen zijn voorstander van een aanpassing van de huidige regelgeving.
Het belang van dit thema wordt nog onderstreept door de informatie van de VNG dat het budget Wmo-cluster gemeentefonds tussen 2020-2040 groeit met factor 1,2, het gebruik van Wmo voorzieningen door 75 plussers stijgt met factor 1,8.

Ontwikkelingen in het land

1. De VNG-ledenbrief van 23 november 2020

Welke maatregelen zijn in deze brief genoemd?
1. Financiële draagkracht betrekken in het onderzoek.
2. Invoeren van een budgetplafond en een wachtlijst.
3. Afwijzingen op grond van voorzienbaarheid.
4. Het inrichten van een algemene voorziening om de eigen kracht te stimuleren.

50 Gemeenten hebben op de brief gereageerd. De VNG heeft deze ledenbrief daarnaast besproken in de landelijke juridische werkgroep Wmo en Jeugd: de deelnemers Stimulansz en Schulinck waren kritisch. **Conclusie:** Veel van de genoemde maatregelen zijn bekend, worden besproken en ook aangeboden aan cliënten, maar er wordt niet op afgewezen.

2. De Visitatiecommissie financiële beheersbaarheid sociaal domein

Deze commissie onder leiding van Marjanne Sint bezoekt tussen april 2019 en oktober 2021 30 gemeenten en adviseert (tussentijds):

"Laat niet de (interpretatie van) van de wet leidend zijn, maar de zelf geformuleerde visie (gebaseerd op de wet) aan de hand van de eigen vastgestelde maatschappelijke uitdaging: neem de ruimte die de wet biedt om naar het individuele geval te kijken en dus ook te sturen op welk aanbod de gemeente passend vindt voor bepaalde gevallen.

- Welke problemen voor welke inwoners willen we oplossen?
- Gegeven de schaarse middelen: wat of wie eerst?
- Onderscheid tussen financieel en niet-financieel draagkrachtige inwoners als enige onderscheid?
- Hoe prioriteren we onze energie en onze beperkte middelen"?

Mogelijke interventies die de visitatiegesprekken hebben opgeleverd:

- Een ander aanbod van maatwerkvoorzieningen
  - Huishoudcoach (o.b.v. gedachte van 're-ablement')
  - Scootmobielenpool/hulpmiddelenpool
- Voor de toegang
  - Creëren van kostenbewustzijn bij consulenten
  - 'Hoeveel uur hulp denkt u dat u nodig heeft?'
  - Moreel appèl
- Inkoop
  - Budgetplafonds en wachtlijsten
  - Lump sum financiering, of resultaatfinanciering (of toch weer PxQ?)
- Afbakening Wmo/domeinoverstijgend werken
  - Samenwerken met en/of eerder inwoner verwijzen naar Wlz en Zvw

3. <u>Verkenning van beleidsopties voor het nieuwe kabinet door de Ambtelijke werkgroep VWS, gemeenten/VNG, BZK</u>

Thema's vanuit deze verkenning zijn:

A. Financiële draagkracht
   1. Financiële draagkracht meewegen bij de toegang tot een deel/alle Wmo-maatwerkvoorzieningen.
   2. Herinvoeren inkomensafhankelijke eigen bijdragen (volledig terugdraaien abonnementstarief).

B. Reikwijdte WMO inperken
   1. Aanscherpen van de toegang via voorzien baarheid en algemeen gebruikelijke voorziening. We hebben VWS gevraagd de definitie van "algemeen gebruikelijk" aan te scherpen; opdat eenvoudige HH er ook onder valt.
   2. Algemene voorzieningen uitsluiten van het abonnementstarief.
   3. Vaste financiële tegemoetkoming (dienstencheque) voor kosten huishoudelijke hulp.
   4. Huishoudelijke hulp uit de Wmo.
   5. Hervormen huishoudelijke hulp (naar een vorm thuisondersteuning).
   6. (Dure) woonvoorzieningen niet financieren, maar hier een lening voor verstrekken.

C. Tarief/contractering

Beheersmaatregelen via contract- en tariefafspraken met aanbieders:

1. Resultaatgericht beschikken wettelijk verankeren zodat het mogelijk blijft.
2. Huishoudelijke hulp opplussen met licht begeleidende taken en licht verzorgende taken, waardoor beroep op zwaardere voorzieningen afneemt.

D. Preventie

1. Preventiesubsidie voor gemeenten
2. Ontwikkeling budget Wmo 2015 koppelen aan uitstroom naar de Wlz
3. Toets op reablement bij toegang

4. Voorbeelden van maatregelen van enkele voorbeeld gemeenten

Krimpen aan de Ijssel

In de Wet op de maatschappelijke ondersteuning staat over een Maatwerkvoorziening WMO: een op de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van een persoon afgestemd geheel van diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen. Eerdere jurisprudentie (van voor 2019) stelde dat er via de eigen bijdrage systematiek (die toen inkomensafhankelijk was) al gekeken wordt naar de inkomenspositie. Maar door het abonnementstarief wordt er niet meer gekeken naar het inkomen dus vervalt de belemmering die in de huidige jurisprudentie wordt gehanteerd.

De Krimpense oplossing (raadsbesluit op 3 juni 2021):

- Inkomensgrens voor hulp bij het huishouden (200% wettelijk minimum look voor 67- en 150% voor 67+)
- Geen harde grens, maar het inkomen maakt onderdeel uit van de individuele afweging (blijft dus een maatwerk afweging)
- Verankering in verordening en beleidsregels
- Eerst alleen voor nieuwe aanvragen. Na een eerste juridische uitspraak volgen her-indicaties.

Leusden

Het verscherpt toepassen van het eigen (draag)kracht en zelfredzaamheidscriterium uit de verordening en beleidsregels Wmo, waarmee wij als gemeente verdringing voorkomen en zodoende de zorg en hulp continuïteit aan onze inwoners kunnen blijven borgen zoals het Rijk en de raad ons hebben opgedragen.

De Leusdense oplossing (college besluit 9 februari met steun van de cliëntenraad):

- het eigen (draag)kracht en zelfredzaamheidscriterium per 1 april zodanig toe te passen dat, als inwoners zelf aangeven voldoende draagkracht te hebben om een HH voorziening zelf te organiseren, we op basis hiervan gaan afwijzen.
- Opdracht te geven aan de uitvoeringsorganisatie (Lariks) om in bovenstaande gevallen te onderzoeken of aanvrager inderdaad zelf in een oplossing kan voorzien, waarbij de financiële zelfredzaamheid aan de orde komt (inschatting naar financieel draagkracht). Onderdeel van dit onderzoek is een gesprek met aanvrager n.a.v. van diens inkomensgegevens waarbij de draagkrachtnorm van minimaal 150% van het sociaal minimum zal worden gehanteerd.
- De gemeenteraad hierover direct na besluit te informeren.

Amsterdam

Amsterdam heeft zelf geen informatie ingebracht in het webinar, maar de Amsterdamse oplossing is wel besproken. Deze gemeente is gaan werken met een budgetplafond. Zij hebben dat gelegd op het kostenniveau van het moment van invoering van het abonnementstarief (begin 2019). Alle inwoners die een aanvraag indienen nadat het plafond is bereikt, komen op een wachtlijst. Binnen de wachtlijst wordt wel voorrang gegeven aan schrijnende gevallen. Deze werkwijze leidt tot veel vragen en (politieke) problemen.

Ontwikkelingen in Oss

<u>Wat is er al in Oss gedaan</u>

1. De werkwijze in de toegang scherp houden en nog aanscherpen waar mogelijk
    a. Met inwoners vindt bij de intake een gesprek plaats over de (financiële) zelfredzaamheid en de bijdrage die het eigen netwerk kan leveren. Wat kan de inwoner zelf oplossen op eigen kracht. Ook reablement komt aan de orde – wat kan u helpen om zelf weer meer eigen regie te gaan voeren.
    b. Er is regelmatig aandacht besteed aan de kostenontwikkeling HV en de verantwoordelijkheid daarin van de toegang; het kostenbewustzijn bij consulenten. Daarnaast is het extra maatwerk HV dat in de loop der tijd is toegekend, kritisch beschouwd en waar mogelijk afgeschaald. Bij nieuwe aanvragen wordt extra maatwerk HV niet meer toegekend.
    c. Er wordt een screening uitgevoerd op inwoners die mogelijk in aanmerking komen voor dienstverlening vanuit andere weten zoals de WLZ en de ZVW. Waar dit aan de orde is wordt dit met de inwoner onderzocht en worden deze zorgvuldig doorgeleid.
2. Oriëntatie op nieuwe producten (ter voorbereiding van de inkoop 2023)

   a. Regionaal wordt er op dit moment onderzoek gedaan naar de kansen die een (beperkte) algemene voorziening HV biedt
   b. Ook onderzoek naar een algemene voorziening wassen en strijken wordt daarbij meegenomen
   c. En onderzoek naar het starten van een instroomproduct gericht op reablement /versterken zelfredzaamheid wordt daarbij meegenomen
3. Een beroep op de politiek tot aanpassing van het abonnementstarief (voor de verkiezingen)

<u>Waar kan aanvullend nog voor gekozen worden</u>

1. Instroom afhouden door dienstverlening minder aantrekkelijk te maken door:
   a. Een nog strakkere opstelling bij instroom (ontmoedigen) – de inwoner vragen om eerst aan te tonen wat die zelf al allemaal heeft ondernomen
   b. een instroomproduct inzetten om in de praktijk te onderzoeken wat de aanvragen nog zelf kan en wat zijn netwerk kan bijdragen (controle aspect)
   c. een product inzetten voor reablement – coaching en advisering op het huishouden om de zelfredzaamheid te versterken waarna pas vervolgdienstverlening wordt ingezet
   d. door keuzevrijheid van de inwoner te beperken bijvoorbeeld:
      i. het moment van poetsen;
      ii. geen inspraak op wie er komt poetsen;
   e. door onderdelen uit HV anders te organiseren bijvoorbeeld het starten van een algemene voorziening voor wassen en strijken met een eigen bijdrage ter hoogte van de NIBUD was tarieven.

2. Gaan werken met een inkomensgrens analoog aan het voorbeeld van Krimpen aan de IJssel of Leusden. Nog onduidelijk is de juridische haalbaarheid van deze gekozen insteek. Daarover wordt jurisprudentie nog afgewacht.

3. Instellen van een budgetplafond en gaan werken met een wachtlijst.

4. Afwachten wat de coalitievorming oplevert. Daarbij moet rekening worden gehouden met een implementatietijd van 2,5 tot 3 jaar als er besloten wordt tot aanpassing van de wet.

Wat zijn de gevolgen?

Een belangrijke doelstelling in het sociaal domein is de transformatie. Hiermee wil de gemeenten tijdig ondersteuning bieden waardoor inwoners met een goede kwaliteit van leven langer zelfstandig kunnen blijven deelnemen in de samenleving en waarmee zwaardere problematiek voorkomen kan worden. Huishoudelijke verzorging is hierin een belangrijk product. Door de toegang moeilijker te maken kan de transformatie onder druk komen te staan voor met name kwetsbare groepen. Andere inwoners kan het juist een stimulans geven om zelf oplossingen te zoeken.

Het kiezen voor nieuwe producten vraagt een flinke tijd voor inkoop en implementatie. In de regio is al gestart met de voorbereiding van nieuwe inkoop HV 2023 – 2027. Verbeterpunten worden al in dit traject meegenomen.

De huidige inrichting van de wet en de lokale uitvoering daarvan biedt weinig mogelijkheden om voorzieningen af te wijzen. Totdat een andere inrichting is gerealiseerd, is verdere groei in kosten en voorzieningen te verwachten. Dit geeft financiële druk in het sociaal domein dat primair is bedoeld om een vangnet te vormen voor de inwoners die dat soms hard nodig hebben.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van de gemeente Oss,
Namens dezen,

Samenvatting
In deze raadsbrief geeft het college informatie over de mogelijkheden voor meer grip op de kosten van met name Huishoudelijke Verzorging. Alle gemeenten in Nederland zoeken naar aanknopingspunten maar vinden deze maar beperkt. Ook in Oss zijn er weliswaar mogelijkheden maar die bieden op korte termijn geen oplossing voor nog verder oplopende kosten.

Volgvel	Ons kenmerk
8	